

Rapport

Rapport naar aanleiding van een klacht over het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland.

Datum: 15 september 2011

Rapportnummer: 2011/270

Feiten

Verzoekers dertienjarige dochter reed op 19 november 2009 op een fiets waarvan het hoofijzerslot en het spatbord ontbraken. Het meisje werd staande gehouden door ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, omdat zij het vermoeden hadden dat de fiets was gestolen. De politieambtenaren hebben de fiets geverifieerd en deze bleek inderdaad als gestolen geregistreerd te staan. Hierop is het meisje aangehouden. Zij mocht haar vader (verzoeker) bellen, die binnen een paar minuten ter plaatse kwam. Beiden hebben verklaard dat verzoeker de fiets zo'n twee maanden daarvoor via marktplaats had gekocht voor een bedrag van € 180,00.

Verzoeker en zijn dochter zijn vervolgens overgebracht naar het politiebureau. Nadat zij op het bureau van elkaar werden gescheiden, weigerde verzoeker alle medewerking en wilde hij de komst van zijn advocaat afwachten. In de loop van de avond kreeg verzoeker bezoek van een advocaat, maar verzoeker wilde alleen zijn eigen advocaat spreken.

Later op de avond is verzoeker geboeid overgebracht naar het cellencomplex. Op dat moment kreeg hij van een politieambtenaar te horen dat zijn dochter door haar moeder was opgehaald. Na de nacht te hebben doorgebracht in het cellencomplex, heeft verzoeker de volgende dag contact gehad met zijn advocaat. Hierna is verzoeker verhoord en vervolgens in vrijheid gesteld.

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat politieambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland hem op 19 november 2009 hebben aangehouden en op het politiebureau hebben ingesloten, zonder hem eerst in de gelegenheid te hebben gesteld om zich op een later moment uit eigen beweging op het politiebureau te laten melden.

Verzoeker klaagt er verder over dat politieambtenaren hem pas na een nacht insluiting in de gelegenheid hebben gesteld om thuis het aankoopbewijs van de fiets van zijn dochter op te halen.

Verzoeker klaagt er ook over dat de politieambtenaren hem zonder aanleiding geboeid hebben overgebracht naar het cellencomplex.

Verzoeker klaagt er ten slotte over dat een politieambtenaar op het politiebureau fysiek geweld tegen hem heeft gebruikt.

Zienswijze verzoeker

Verzoeker heeft onder meer het volgende gesteld. Op 19 november 2009 kreeg hij in de namiddag een telefoontje van zijn dochter, met de mededeling dat ze vlakbij huis was aangehouden door de politie omdat haar fiets als gestolen geregistreerd stond. Verzoeker was een paar minuten later ter plaatse en de politieambtenaren lieten hem zien dat de fiets inderdaad als gestolen geregistreerd stond. Voor verzoeker was dat flink balen, omdat hij de fiets twee maanden daarvoor voor € 180,00 had aangeschaft. Hij had de fiets via marktplaats gekocht van mensen die zouden gaan emigreren naar Spanje.

Volgens de politieambtenaren had verzoeker kunnen vermoeden dat de fiets gestolen was; hij kon toch weten dat marktplaats een broedplaats van criminaliteit is.

Verzoeker en zijn dochter werden aangehouden, waarna verzoeker nog snel zijn fiets naar huis heeft gebracht en in een paar minuten weer ter plaatse was. Verzoeker en zijn dochter werden even later met een politiebusje naar het politiebureau overgebracht.

Toen op het politiebureau bleek dat de politie verzoeker en zijn dochter van elkaar wilde scheiden, heeft verzoeker geweigerd om een verklaring af te leggen. Verzoeker wilde pas een verklaring afleggen als er een advocaat aanwezig was aan wie hij de zorg voor zijn dochter kon overdragen. Na enige tijd kreeg hij te horen dat hij en zijn dochter goedschiks of kwaadschiks, dat wilde zeggen met geweld, van elkaar gescheiden zouden worden, waarna hij ervoor heeft gekozen afscheid van zijn dochter te nemen. Vervolgens werd hij afgevoerd naar "een hok", aldus verzoeker. Verzoeker heeft geen vragen meer beantwoord en heeft alleen nog maar gevraagd waar zijn dochter was. Volgens verzoeker logen de politieambtenaren dat ze niet wisten waar zijn dochter was. Slechts één politieambtenaar heeft hem later op de avond verteld dat zijn dochter door haar moeder was opgehaald.

Verzoeker heeft zijn bezittingen moeten afgeven en is gefouilleerd, waarna hij naar een ander verblijf werd gebracht. Onderweg gaf een politieambtenaar hem een venijnige duw, waarvoor geen enkele aanleiding was, aldus verzoeker.

In de loop van de avond kreeg verzoeker bezoek van een toegewezen advocaat. Verzoeker heeft hem geweigerd omdat hij op zijn eigen advocaat wachtte.

Later op de avond werd verzoeker geboeid en door vier politieambtenaren overgebracht naar een arrestantencomplex, waar hij de nacht heeft doorgebracht. De volgende ochtend heeft verzoeker telefonisch contact gehad met zijn advocaat, waarna hij is verhoord. Hierop is hij in vrijheid gesteld.

Verzoeker begrijpt niet waarom hij is aangehouden en er niet een afspraak kon worden gemaakt om op het bureau te verschijnen. Ook begrijpt hij niet waarom hij geboeid moest worden. Hij heeft zich vrijwillig gemeld, is vrijwillig in het politiebusje gestapt en heeft op geen enkel moment verzet geboden. Hij heeft slechts verbaal geen medewerking meer

verleend toen bleek dat hij van zijn dochter werd gescheiden. Verder heeft verzoeker gesteld dat hij geen strafblad heeft, maar wel een huis, twee banen en een gezin, en dat er dan ook geen enkele reden was om aan te nemen dat hij zichzelf niet zou melden dan wel er vandoor zou gaan. Bovendien was het niet nodig om hem te boeien want de plek waar hij liep, wordt afgesloten van de openbare weg door een zwaar stalen schuifhek van zo'n twee meter hoog.

Voorts heeft verzoeker gesteld dat hij in eerste instantie niet in de gelegenheid is gesteld om de bewijzen van de aankoop van de fiets thuis op te halen. Hiertoe kreeg hij pas de volgende dag de gelegenheid, na zijn invrijheidstelling. Volgens verzoeker was het in de hectische situatie dat hij zijn fiets naar huis bracht, niet mogelijk om het aankoopbewijs van de fiets mee te nemen. Bovendien heeft hij daar toen niet aan gedacht. Wel heeft verzoeker ter plaatse nog voorgesteld om allemaal mee te lopen naar zijn huis (op twee minuten afstand), zodat hij daar de nodige gegevens kon verstrekken.

Zienswijze korpsbeheerder

De aanhouding

De korpsbeheerder heeft de Nationale ombudsman laten weten dat verzoeker en zijn dochter ter plaatse niet konden aantonen dat verzoeker de fiets had gekocht, en van wie, waarna de politieambtenaren verzoeker als verdachte hebben aangemerkt. De aanhouding en overbrenging naar het politiebureau was gericht op voorgeleiding en nader onderzoek, aldus de korpsbeheerder. Op het politiebureau vindt verificatie van de identiteit van de verdachte plaats en wordt een verklaring van de verdachte opgenomen. Volgens de korpsbeheerder was er ten aanzien van de aanhouding en overbrenging geen sprake van onbehoorlijk optreden.

Geen gelegenheid tot overleggen aankoopbewijs

De korpsbeheerder heeft gesteld dat verzoeker op de dag van aanhouding gelegenheid had tot het bemachtigen van het aankoopbewijs van de fiets. Verzoeker heeft voor zijn overbrenging naar het politiebureau zijn fiets naar huis gebracht. Hij had toen het aankoopbewijs van de fiets mee kunnen nemen, aldus de korpsbeheerder. Voorts heeft de korpsbeheerder gesteld dat ook verzoekers partner die ter plaatse kwam, geen aankoopbewijs heeft meegenomen.

Dat verzoeker pas de volgende ochtend in de gelegenheid werd gesteld om thuis het aankoopbewijs van de fiets op te halen, is volgens de korpsbeheerder te wijten aan de geringe medewerking van verzoeker aan het onderzoek en kan niet aan de politie worden verweten.

Het gebruik van handboeien

De korpsbeheerder heeft laten weten dat verzoeker niet meewerkend was en door de politie te voet, gedeeltelijk langs de openbare weg, naar het cellencomplex moest worden overgebracht. Er was volgens de korpsbeheerder sprake van een redelijk gevaar voor vlucht en verzoeker is terecht geboeid.

Het toepassen van fysiek geweld

Ook ten aanzien van deze klacht heeft de korpsbeheerder de Nationale ombudsman naar zijn eerdere oordeel verwezen. De betrokken politieambtenaar had verklaard dat hij verzoeker een duw in de rug had gegeven om hem in de juiste richting te leiden. Verzoeker noemt dit een venijnige stoot, maar heeft verder niet aangetoond dat dit enig letsel heeft veroorzaakt. De korpsbeheerder achtte het optreden niet disproportioneel en dus niet onbehoorlijk.

Zienswijze betrokken politieambtenaar

R.

Betrokken politieambtenaar R. heeft tegenover een medewerker van de Nationale ombudsman onder meer verklaard dat verzoeker de meest irritante man was die hij tijdens zijn inboekdiensten heeft meegemaakt. Telkens als verzoeker iets gevraagd werd, kwam hij met zijn eisen, aldus R. Verzoeker weigerde elke medewerking.

R. heeft verklaard dat verzoeker bij zijn plaatsing in het dagverblijf een andere route - richting de uitgang - wilde nemen. R. had hem gevraagd de andere kant op te gaan, maar verzoeker bleef in de door hem gekozen richting lopen. Hierop heeft R. hem bij zijn schouder gepakt en zijn hand op verzoekers schouder gelegd. Daarbij heeft hij verzoekers linkerschouder in de gewenste richting gedraaid. Deze duw heeft volgens R. absoluut geen pijn gedaan.

Informatie over de fiets

De Nationale ombudsman is nagegaan wat de nieuwprijs van de fiets is geweest. Hoewel de fiets niet meer leverbaar bleek te zijn, is uit informatie van internet en van een fietswinkel gebleken dat de prijs tussen de € 559,00 en € 699,00 zal zijn geweest.

Oordeel Nationale ombudsman

I. Ten aanzien van de aanhouding en het niet in de gelegenheid stellen het aankoopbewijs van de fiets over te leggen.

1. Het evenredigheidsvereiste houdt in dat overheidsinstanties voor het bereiken van een doel een middel aanwenden dat voor de betrokkenen niet onnodig bezwarend is en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Dit houdt in dat de politie in een opsporingsonderzoek die werkwijze dient te kiezen die voor een burger het minst bezwarend is en die zo gering mogelijk inbreuk maakt op zijn persoonlijke levenssfeer.

2. Vast is komen te staan dat verzoekers 13-jarige dochter op een fiets reed waarvan het hoofijzerslot en het spatbord ontbraken. Politieambtenaren hebben verzoekers dochter staande gehouden en de fiets geverifieerd. Hierna bleek dat de fiets als gestolen geregistreerd stond. Verzoeker en zijn dochter hebben beiden verklaard dat verzoeker de fiets ongeveer twee maanden daarvoor via marktplaats had gekocht voor een bedrag van € 180,00.

De verklaring die het meisje en haar vader hebben gegeven is niet op voorhands onaannemelijk. Het is tegenwoordig immers heel gebruikelijk om iets via marktplaats te kopen en bij een aankoopbedrag van € 180,00 hoeft niet meteen gedacht te worden aan een gestolen fiets. Wellicht heeft verzoeker de fiets te goeder trouw gekocht.

Gelet echter op het feit dat het hoofijzerslot en het spatbord van de fiets ontbraken én het feit dat de fiets als gestolen geregistreerd stond, kon verzoeker wel als verdachte worden aangemerkt en was een onderzoek naar de aankoop van de fiets dus gelegitimeerd.

Voor de vraag of verzoeker aangehouden mocht worden zonder bevel tot aanhouding van de officier van justitie, is van belang of er sprake was van een ontdekking op heterdaad. Bij het voorhanden hebben van gestolen goederen is er sprake van ontdekking op heterdaad zolang de verboden toestand voortduurt. Nu verzoeker verdacht werd van heling, was de politie bevoegd om tot aanhouding van verzoeker over te gaan.

3. De reden van aanhouding van verzoeker was voorgeleiding en nader onderzoek. Op het politiebureau zou verificatie van de identiteit plaatsvinden en zou verzoeker worden verhoord.

De korpsbeheerder heeft de Nationale ombudsman er niet van kunnen overtuigen waarom verzoeker meteen aangehouden en overgebracht moest worden. Verzoeker kon zich legitimeren, en niet duidelijk is geworden waarom zijn identiteit geverifieerd moest worden. Voorts is niet weersproken dat hij geen antecedenten had. Verder is niet gebleken dat het belang van het onderzoek zich ertegen verzette om verzoeker op een later moment op het

politiebureau te ontbieden. Verzoeker en zijn dochter hadden beiden reeds verklaard dat de fiets voor € 180,00 via marktplaats was gekocht. Van gevaar voor het op elkaar afstemmen van verklaringen kon dus geen sprake meer zijn. Gelet op de aard van de zaak was het onnodig bezwarend om meteen tot aanhouding over te gaan.

Verder is niet weersproken dat verzoeker heeft voorgesteld om met de politieambtenaren naar zijn woning te gaan, zodat hij het aankoopbewijs van de fiets kon overleggen. Het had in de rede gelegen dat de politieambtenaren hiervan notie hadden genomen en verzoeker op enig moment de gelegenheid hadden gegeven het aankoopbewijs te tonen. De Nationale ombudsman is het er niet mee eens dat verzoeker die gelegenheid zou hebben gehad op het moment dat hij zijn fiets naar huis bracht. Het is immers voorstelbaar dat hij op dat moment zo snel mogelijk naar zijn dochter wilde, die reeds door de politie was aangehouden, en er niet aan gedacht heeft het aankoopbewijs te zoeken.

Door verzoeker aan te houden en over te brengen naar het politiebureau en hem geen gelegenheid te geven het aankoopbewijs van de fiets over te leggen, heeft de politie het evenredigheidsvereiste geschonden.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

4. Hoewel de klacht zich er niet op richt, heeft het de Nationale ombudsman overigens nogal verbaasd dat ook verzoekers dochter is aangehouden. Ten aanzien van de aankoop van een fiets voor een dertienjarig kind kan in beginsel verondersteld worden dat deze aankoop door de ouder(s) is (zijn) gedaan en niet door het kind zelf. Bovendien hebben zowel verzoeker als zijn dochter verklaard dat verzoeker de fiets heeft gekocht. Het had bij aanvang van het onderzoek dan ook in de rede gelegen om alleen verzoeker als verdachte aan te merken. Dat ook zijn dochter is aangehouden en overgebracht naar het politiebureau is onjuist, dit te meer gelet op de 13-jarige leeftijd van de dochter. De gevolgen van een dergelijke aanhouding zijn voor een 13-jarige aanzienlijk.

II. Ten aanzien van het gebruik van handboeien

1. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op onaantastbaarheid van het lichaam is neergelegd in artikel 11 van de Grondwet. Bij of krachtens de wet kunnen beperkingen op dit grondrecht worden gemaakt. Ook in artikel 8 EVRM is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet.

2. Artikel 22 Ambtsinstructie geeft een ambtenaar onder bepaalde voorwaarden de bevoegdheid een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd ten behoeve van het vervoer handboeien aan te leggen. De politieambtenaar moet dan van geval tot geval de afweging maken of de aanwezigheid van veiligheidsrisico's het toepassen van de

maatregel naar redelijk inzicht rechtvaardigt en moet daarbij rekening houden met het gevaar op ontvluchting of het gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden. De politie-ambtenaar moet van geval tot geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het toepassen van deze maatregel naar redelijk inzicht rechtvaardigen.

3. In deze zaak is in het geheel niet gebleken dat verzoeker zich heeft verzet bij zijn aanhouding, dat hij wilde ontvluchten of dat hij fysiek geweld heeft gepleegd. De korps-beheerder heeft gesteld dat verzoeker is geboeid omdat hij niet meewerkte en een stuk langs de openbare weg moest lopen. Hiermee is niet aannemelijk gemaakt dat verzoeker een dusdanig veiligheidsrisico vormde dat het gebruik van handboeien was aangewezen. Bovendien hebben politieambtenaren verzoeker bij zijn overbrenging naar het politie-bureau niet geboeid, hetgeen niet tot problemen heeft geleid.

Het aanleggen van handboeien was dan ook in strijd met verzoekers recht op onaantastbaarheid van het lichaam.

Overigens lag de aanleiding voor het niet meewerken volgens verzoeker bij het feit dat hij in onwetendheid werd gelaten over hetgeen met zijn dochter gebeurde die immers ten onrechte aangehouden was. De Nationale ombudsman kan zich goed voorstellen dat verzoeker zich zorgen over haar maakte en is van mening dat de politie verzoeker actiever had moeten informeren over zijn dochter. Wellicht dat de zaak dan niet zo was geëscaleerd.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

III. Ten aanzien van het geweldgebruik

1. Vast is komen te staan dat politieambtenaar R. verzoeker een duw heeft gegeven toen verzoeker op weg was naar het dagverblijf. Volgens verzoeker was dit een venijnige duw, waarvoor geen enkele aanleiding bestond. R. heeft verklaard dat hij verzoeker heeft gevraagd de andere kant uit te lopen, hetgeen verzoeker weigerde. Vervolgens heeft R. verzoeker bij zijn linkerschouder gepakt en hem de gewenste richting opgedraaid, aldus R. Deze duw zou verzoeker volgens R. absoluut geen pijn hebben gedaan.

Dat politieambtenaar R. verzoeker een duw heeft gegeven, acht de Nationale ombudsman niet onbegrijpelijk. Verzoeker heeft zelf aangegeven dat hij na aankomst op het politiebureau elke medewerking weigerde omdat hij van zijn dochter werd gescheiden. Het is dan ook aannemelijk dat R. hem heeft gevraagd de andere kant uit te lopen en dat verzoeker dit niet deed. In die situatie kan de Nationale ombudsman zich voorstellen dat R. verzoeker in de gewenste richting heeft geduwd.

2. De Nationale ombudsman heeft echter niet kunnen vaststellen of deze duw disproportioneel was en verzoeker pijn heeft gedaan. De verklaringen staan op dit punt

tegenover elkaar en er zijn geen feiten of omstandigheden die de ene verklaring aannemelijker maken dan de andere verklaring.

De Nationale ombudsman onthoudt zich op dit punt van het geven van een oordeel.

Conclusie

De klacht over het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland is

Gegronde:

Ten aanzien van de aanhouding en het geen gelegenheid geven tot het tonen van het aankoopbewijs, wegens schending van het evenredigheidsvereiste;

Ten aanzien van het gebruik van handboeien, wegens schending van het recht op onaantastbaarheid van het lichaam.

Ten aanzien van de klacht over het fysieke geweld onthoudt de Nationale ombudsman zich van het geven van een oordeel.

Slotbeschouwing

Wanneer de politie iemand als verdachte kan aanmerken, wil dat nog niet zeggen dat meteen tot aanhouding moet worden overgegaan. Aanhouding is immers een ingrijpend dwangmiddel dat een grote inbreuk maakt op iemands persoonlijke levenssfeer.

In deze zaak is tot aanhouding van verzoeker en zijn dertienjarige dochter overgegaan, nadat was gebleken dat verzoekers dochter op een fiets reed die als gestolen geregistreerd stond.

De reden van aanhouding is volstrekt onbegrijpelijk: de politie had de fiets in bezit, verzoeker en zijn dochter konden zich legitimeren en het adres van beiden was bekend. Voorts is niet gebleken dat verzoeker en diens dochter bekenden van de politie waren. Bovendien speelt mee dat het verhaal van beiden - dat verzoeker de fiets via marktplaats had gekocht voor een bedrag van € 180,00 - wellicht kon kloppen en verzoeker te goeder trouw was. De politie had er in deze situatie dan ook voor moeten kiezen om verzoeker op het bureau te ontbieden in plaats van hem ter plaatse aan te houden, waarbij hij meteen de gelegenheid zou hebben om zijn aankoopbewijs aan de politie te tonen. Dat ook verzoekers dochter is aangehouden, is helemaal onbegrijpelijk. Verzoeker en het meisje hadden immers beiden verklaard dat verzoeker de fiets had gekocht, en het meisje heeft hiervan de gevolgen moeten ondervinden.

Het mogelijk effect van de aanhouding van zijn dochter kon zijn dat verzoeker zich onder druk gezet voelde om een bekentenis af te leggen. Voorts is de situatie op het politiebureau behoorlijk geëscaleerd. Waarschijnlijk had dit voorkomen kunnen worden door verzoeker actief te informeren over hetgeen er met zijn dochter ging gebeuren. Het valt te betreuren dat dit niet is gebeurd.

Het lijkt erop dat de recalcitrante en weinig meewerkende houding van verzoeker mede een rol heeft gespeeld bij de opstelling van de politie. Deze houding was misschien niet verstandig, maar gelet op de emoties vanwege de aanhouding van zijn dochter niet onbegrijpelijk.

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer